

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Матеріали

V Міжнародної науково-практичної
онлайн-конференції

13 травня 2023 року

Київ – 2025

Петренко Андрій	
ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ. КОНСТРУКТИВНА ВЗАЄМОДІЯ, ЛІДЕРСТВО ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ...	198
Пустолякова Лариса	
МОТИВАЦІЯ ДО ПІДВИЩЕННЯ ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ І ЗДОРОВ'Я У СТУДЕНТІВ МЕДИКІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	203
Ребрина Андрій, Савчук Олександр	
СТАНДАРТИЗАЦІЯ ОЦІНКИ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ЗВО: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	207
Ребрина Марина	
ОСВІТНЄ МОДЕЛЮВАННЯ ВИРОБНИЧИХ СИТУАЦІЙ У КЛАСТЕРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ З ВИКОРИСТАННЯМ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ	213
Роскокоха Тетяна	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	216
Смолярова Марина	
МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВНИКІВ В УКРАЇНІ	221
Сніжинська Світлана, Ігнатенко Вікторія, Томілова Марія	
ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ: KEYC ЦППРК №1	225
Собчук Наталія, Пристайчук Ольга, Фещина Світлана	
ОСВІТА В ДІЇ: ЯК ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ФОРМУЄ МАЙБУТНЄ УЧНЯ....	231
Супрун Наталія	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	235
Суслowa Наталія	
ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ	240
Терещук Алла	
АКТУАЛЬНІСТЬ ІДЕЙ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО У ВИХОВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	243
Федорченко Руслана, Куцак Алла	
ВПЛИВ ВЖИВАННЯ ПСИХОАКТИВНИХ РЕЧОВИН НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ	250

Федорченко Руслана,
*к.мед.н., доцент кафедри загальної гігієни,
медичної екології та профілактичної медицини
Запорізького державного медико-фармацевтичного університету,
м. Запоріжжя, Україна*

Куцак Алла,
*к.мед.н., доцент кафедри загальної гігієни,
медичної екології та профілактичної медицини
Запорізького державного медико-фармацевтичного університету
м. Запоріжжя, Україна*

ВПЛИВ ВЖИВАННЯ ПСИХОАКТИВНИХ РЕЧОВИН НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

В Україні, як і в інших країнах, основною причиною захворюваності, втрати працездатності та передчасної смертності залишаються неінфекційні захворювання (НІЗ) [1]. Найефективнішим способом запобігання їх розвитку є вирішення поведінкових факторів ризику на популяційному та індивідуальному рівнях: куріння, вживання алкоголю, надмірне споживання солі, недостатня фізична активність, надмірна вага та ожиріння, а також нездорове харчування. В Україні у 2019 р. вперше проведено національне дослідження щодо поширеності основних факторів ризику НІЗ, яке відповідає затвердженому ВООЗ поетапному підходу до епіднагляду (STEPS) [2]. Результати дослідження дозволять сформувати об'єктивну точку зору на поточну ситуацію щодо поширеності факторів ризику НІЗ серед дорослого населення країни та визначити підходи до профілактики та боротьби з НІЗ в Україні найближчими роками.

Статистичні звіти ВООЗ підтверджують, що залежність від психоактивних речовин (ПАР) є проблемою, що становить особливу загрозу генофонду нації, державній і національній безпеці кожної країни та призводить до значних економічних, моральних збитків, духовного розкладу суспільства [3]. Відомо, що населення планети складає 7 мільярдів людей, з них більше ніж 210 мільйонів споживають наркотики, а середній вік, у якому людина починає вживати наркотики, складає 15–17 років [4, 5].

В Україні на державному рівні запроваджено систему моніторингу наркотичної та алкогольної ситуації шляхом впровадження постанови КМУ від 10.07.2019 р. № 689 «Питання проведення моніторингу наркотичної та алкогольної ситуації в Україні». З метою продовження цих заходів, розроблено Стратегію державної політики щодо наркотиків на період до 2030 року, серед основних пріоритетів якої профілактика вживання ПАР та підвищення поінформованості населення, забезпечення доступу до профілактичних засобів та ефективних методів лікування осіб, які мають розлади психіки та поведінки [6].

Результати досліджень.

Аналіз розповсюдженості вживання наркотичних речовин серед молоді 15-17 років з 1995 по 2011 рр. свідчить, що $23,5 \pm 1,9\%$ хлопців та $10,4 \pm 1,3\%$ дівчат вживали будь-які наркотичні речовини протягом життя. Отже, розповсюдженість даного явища є вищою у 2,3 раза серед хлопців. Проте з 2012 р. відстежується поступове підвищення вживання серед дівчат з максимумом у 2019 році (18,3%) на фоні зниження серед хлопців (16,8%).

Встановлено, що змінилася тенденція щодо вибору наркотичних речовин у напрямку збільшення доступу до вживання алкогольних напоїв: якщо у 2003 році досвід куріння мали 70%, у 2019 р. – лише 50% опитуваних. Переважна більшість підлітків (85,7%) має досвід вживання алкоголю, кожен п'ятий (22,5%) підліток зазначив, що п'є пиво, вино або слабоалкогольні напої майже щотижня, 8,7% підлітків вживали марихуану, 9,2% – інгалянти, 4,2% – більше як двоє наркотичних речовин.

Вживання наркотиків, які належать до групи високого ризику, в основному, пов'язане з ін'єкційним способом введення опіатів, виготовлених в «домашніх» умовах, та стимуляторів амфетамінового ряду. Внутрішньовенне ведення наркотичних речовин призводить до ризику інфікування ВІЛ-інфекцією, гепатитом В та С, сифілісом через використання однієї голки декількома особами. У 2021 р. у структурі вперше виявлених захворювань серед осіб, які вживають наркотичні засоби та психотропні

речовини ін'єкційним шляхом, виявлено гепатит С – 32,9% (732 осіб), ВІЛ-інфекцію – 28,6% (636 осіб), туберкульоз – 11,2% (251 особи), гепатит В – 10,2% (227 осіб), ВІЛ-інфекцію/Гепатит В – 3,9% (87 осіб), ВІЛ-інфекцію/Гепатит С – 13,1% (292 осіб).

У 2021 році виявлено зростання вживання опіоїдів – 42 711 осіб (3,8%), вживання канабіноїдів – 4 811 осіб (1,6%) та вживання декількох речовин – 16 633 особи (3,2%). У 2023 р. в Україні під наглядом перебувало 88 170 осіб із розладами психіки та поведінки внаслідок вживання ПАР, серед яких більше ніж половина (52,5 %) через вживання опіоїдів. Частка осіб, що вживала опіоїди була найбільшою та стабільно високою протягом 2021-2023 рр., коливаючись від 47,6% у 2021 р. до 52,5 % у 2023 р. У 2021–2023 роках серед молоді віком 15–35 років також зафіксована висока частка осіб із розладами психіки та поведінки через вживання опіоїдів (43,7%).

Показники захворюваності населення України у 2022 р. на розлади психіки та поведінки внаслідок вживання алкоголю складали 33,35 вип./ 100 тис. нас. з найвищими рівнями у Житомирській (108,32), Тернопільській (82,28), Сумській (79,82) та Волинській (74,02) областях, де перевищували середній рівень від 2,2 до 3,3 раза. Поширеність склала 958,97 вип./100 тис. нас. з найбільшими показниками у Хмельницькій (1740,6), Івано-Франківській (1668,2) та Херсонській (1593,3) областях. Серед регіонів України у 2023 р. слід відокремити Дніпропетровську область, де зареєстровано збільшення осіб з гострими психотичними алкогольними розладами (алкогольні психози) майже у 100 разів.

Розлади психіки та поведінки через вживання наркотичних речовин розповсюджені нерівномірно. Найбільші значення вперше зареєстрованих випадків і поширеності зареєстровані у м.Києві (37,62 та 344,97 вип./100 тис. нас.) перевищуючи середньоукраїнські показники майже у 3 рази. Високими були показники у Черкаській, Кіровоградській, Запорізькій та Дніпропетровській областях.

Протягом 2021-2023 рр. спостерігалось зменшення показників захворюваності на розлади психіки (з 55,9 до 53,5 вип./на 100 тис. нас.) та поширеності (з 1224,2 до 1057,4 вип./на 100 тис. нас.) від вживання усіх груп ПАР, але більший темп зниження мали показники поширеності (13,6 % проти 4,3 %).

Рис. 1. Поширеність та захворюваність розладів психіки від вживання всіх ПАР в Україні у 2021-2023 рр. (вип./на 100 тис. нас.)

Слід також звернути увагу на неодносторонність тенденцій показників у 2023 р. щодо рівнів 2022 р. Поряд з поступовим зниженням на 5,5 % показників поширеності розладів психіки (з 1 119,3 до 1 057,4 вип./на 100 тис. нас.) зафіксовано підвищення показників захворюваності на 7,4 % (з 49,8 до 53,5 вип./на 100 тис. нас.).

Проблема вживання будь-яких психоактивних речовин населенням є актуальною незалежно від статі та віку. Тому, система профілактики в Україні має охоплювати певні соціальні та вікові групи населення і включати різноманітні заходи – від запобігання вживанню наркотиків до зменшення негативних наслідків, спричинених споживанням ПАР. Формування та популяризація здорового способу життя особливо серед учнівської молоді, впровадження програм первинної профілактики, профілактика ВІЛ та інших соціально небезпечних хвороб, організація раціонального харчування і відпочинку регулюються низкою законодавчих актів і нормативних

документів. Форми роботи здійснюються шляхом проведення різноманітних заходів з питань підвищення рівня поінформованості, розширення знань про негативні наслідки вживання ПАР, проведення індивідуальних та колективних бесід, тренінгових та просвітницьких занять, тематичних зустрічей з лікарями-наркологами, виховних годин, круглих столів, дискусій, семінарів та спортивних ігор, турнірів тощо.

Список використаних джерел та літератури

1. Індекс Здоров'я. Україна – 2019: Результати загальнонаціонального дослідження [Health Index. Ukraine – 2019: Results national research]. Kyiv: Health Index Ukraine. 2020. URL: http://health-index.com.ua/HI_Report_2019_Preview.pdf.
2. Дослідження STEPS: поширеність факторів ризику неінфекційних захворювань в Україні у 2019 році [STEPS study: prevalence of risk factors for noncommunicable diseases in Ukraine in 2019]. Copenhagen, WHO Regional Office for Europe. 2020. URL: <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2020-11/WHO-EURO-2020-1468-41218-56061-ukr.pdf>.
3. Глобальне опитування дорослих щодо вживання тютюну [Global Adult Tobacco Survey]. Kyiv: International Institute of Sociology. K. : 2017. 240 с. URL: https://kiis.com.ua/materials/pr/20180214_GATS/Full%20Report%20GATS%20Ukraine%202017%20UKR.pdf. (in Ukrainian).
4. Куріння, вживання алкоголю та наркотичних речовин серед підлітків, які навчаються: поширення й тенденції в Україні [Smoking, alcohol use and narcotic substances among adolescents: distribution and trends in Ukraine]. European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD). Kyiv: Ukrainian Institute for Social Research named after Oleksandr Yaremenko. 2019. URL: https://www.unicef.org/ukraine/media/2521/file/ESPAD_2019_ukr.pdf (in Ukrainian).
5. Соціальна обумовленість та показники здоров'я підлітків та молоді : за результатами соціологічного дослідження в межах міжнародного проекту «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді» : моногр. / О. М. Балакірева, Т. В. Бондар та ін. ; наук. ред. О. М. Балакірева ; ЮНІСЕФ, ГО «Укр. ін-т соц. дослідж. ім. О. Яременка». – К. : Поліграфічний центр «Фоліант», 2019. – 127 с.
6. Фітькало О. С. Моніторинг поширеності розладів психіки та поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин серед населення м.Львова та Львівської області [Monitoring the prevalence of mental and behavioral disorders due to inhalation of psychoactive substances among the population of Lviv and Lviv region]. Медична освіта. №3. 2013. С. 105-108 (in Ukrainian).